

СТАНОВИЩЕ

ОТ: **доц. д-р Александър Иванов Вълков**
Университет за национално и световно стопанство, УНСС
катедра „Публична администрация“, факултет „Управление и администрация“, УНСС - София
e-mail: alexander.valkov@unwe.bg
член на научно жури, назначено със Заповед №РД-38-306/09.07.2021 г. на Ректора на Софийски университет „Св. Климент Охридски“, София

ОТНОСНО: конкурс за **професор** в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, по професионално направление, 3.3 Политически науки (Публични и социални политики), обявен в ДВ, бр. 54 от 29.06.2021 г.

1. Информация за конкурса

Конкурсът е обявен за нуждите на катедра „Публична администрация“ при Философски факултет на Софийски университет „Св. Климент Охридски“, София. В конкурса участва един кандидат. Той е представил всички необходими документи, предвидени в ЗРАСРБ и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Софийски университет (чл. 107).

Всички документи за участие в конкурса са предоставени електронно – общо 17 файла и две папки, в които се съдържат документи по чл. 115, ал. 1, т. 2 и научните трудове, представени за участие в конкурса. Информацията е представена навреме, прилежно организирана и в достъпна форма.

Становището ми се основава на всички представени материали, които цялостно отразяват професионалното и академично развитие, учебната и научната дейност и постижения на кандидата.

2. Информация за кандидатите в конкурса

В конкурса за професор, обявен в Държавен вестник, (бр. 54 от 29.06.2021 г.) участва единствен кандидат – **доц. Татяна Трифонова Томова, д.н.** преподавател в катедра „Публична администрация“, Философски факултет при Софийски университет „Св. Климент Охридски“.

(а) Образователният път и последващата научна кариера на кандидата са свързани със Софийски университет „Св. Климент Охридски“. Тя има магистърска степен по социология, с професионална квалификация „социолог“ (Философски факултет, 1983 г.). През 1999 г. под научното ръководство на проф. Минчо Семов защитава дисертация и получава докторска степен по политология. През 1996 г. е специализирала в Центъра за политически изследвания (Science Po, CEVIPOF), Франция. Притежава висока чуждоезикова компетентност – владее френски, английски и руски език.

(б) Професионалният път на доц. Татяна Томова, д.н. обединява кариерата на академичен преподавател, новатор и организатор на университетско обучение, и на водещ национален експерт и изследовател в новата за страната ни област на модерното публично управление. Тази кариера е тясно свързана със Софийски университет, където започва да работи като асистент от 1988 г. Паралелно като докторант работи и като социолог проучвател в Лаборатория за политическо поведение (1996-1999), след което е изпълнителен директор на фондация „Център за стратегически изследвания XXI век“ (1999-2003). От м. март 2000 г. е главен асистент, а от м. май 2004 г. е доцент по научната

специалност „Политология“ (анализ на публични политики) в катедра „Публична администрация“, на която е ръководител два мандата. От края на 2019 г. е заместник-декан на Философски факултет. Преподава социални и публични политики и Европейски институции и политики в Нов български университет (1994-2019). Дългогодишните изследвания в тези области намират израз в защитата на втори дисертационен проект (25.09.2020 г.) на тема „Българският път в социалната политика“, за което получава научната степен „доктор на науките“ по професионално направление 3.3 Политически науки (Политология, Публични и социални политики) на Софийски университет.

Значителен е ръководният и експертен опит, натрупан в работа по национални, университетски, регионални и институционални проекти (20 проекта през периода 2005-2015). Тази ценна експертиза е релевантна към предмета на конкурса, тъй като проектите предоставят активна възможност не само за тематично проучване, но и за практическа реализация и верификация на идеи. Позициите, в които участва кандидата са на различни нива - като ръководител на проекти, участник в изследователски екипи, като национален и ключов експерт, оценител и консултант, при това в мрежи с различни бенефициенти, публични институции и организации.

Като ръководител на катедра „Публична администрация“ (2012-2020) и на магистърска програма „Публичен мениджмънт и политики“ тя има значим принос в изграждане на модерно образователно портфолио на катедрата и за отваряне на академичното образование с лице към модерното публично управление, с което допринася за утвърждаването на катедрата като водещ академичен център в новаторската област на публичните политики.

Обобщение по т.2: Данните позволяват да се обобщи, че цялостното академично развитие и професионална квалификация на кандидата в конкурса доц. Татяна Трифонова Томова, д.н. са подходящи за заемане на обявената академична длъжност „професор“ на Софийски университет „Св. Климент Охридски“.

3. Изпълнение на изискванията за заемане на академичната длъжност

Приложените документи показват, че кандидатът отговаря на задължителните изисквания по чл.2б от Закона за развитие на академичния състав в Република България за заемане на академичната длъжност „професор“. Основни параметри на изпълнените количествени изисквания по чл. 2б на ЗРАСРБ са обобщени в таблицата:

Гр./№	Показател	брой х точки	общо	изискуеми
А / 1	Дисертационен труд за ОНС „доктор“	1 (50)	50	50
В / 3	Хабилитационен труд - монография	1 (100)	100	100
Г	Общо по група Г		270	200
Г / 4	Публикувана монография, която не е представена като основен хабилитационен труд	1 (100)	100	
Г / 5	Публикувана книга на базата на дисертационен труд за присъждане на научна степен „доктор на политическите науки“	1 (75)	75	
Г / 7	Статии и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или в редактирани колективни томове	8 (10)	80	
Г / 9	Студии, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или в редактирани колективни томове	1 (15)	15	
Д	Общо по група Д		320	100
Д / 12	Цитирания в монографии и колективни томове	24 (10)	240	
Д / 13	Цитирания в рецензии или нереферирани н. издания	16 (5)	80	
Е	Общо по група Е		200	100
Е / 14	Придобита научна степен „доктор на науките“	1 (40)	40	
Е / 15	Ръководство на успешно защитили докторанти	4 (40)	160	
	Общо по групи А, В, Г, Д и Е		940	550

А/1: Защитен дисертационен труд на тема „Социалната политика в управлението на модерното общество“ (2009 г.) по професионално направление 3.3. Политически

науки, научна специалност 05.11.02 „Политология“ (диплома 26399/4.01.2000 г., <https://ras.nacid.bg/dissertation-preview/29763>);

- В/3:** Участва в конкурса за „професор“ с хабилитационен труд: Томова, Т., (2021). *Процесът на политиките: управление, основано на стесненията*. УИ „Св. Климент Охридски“, С., ISBN 978-954-07-5289-1, с. 208;
- Г/4:** Посочена е монографията: Томова, Т., (2008). *Изработване на политики, програми, проекти*. Българско училище за политика. С., ISBN 978-954-9338-05-08, с. 167;
- Г/5:** Публикувана книга на базата на защитен дисертационен труд за присъждане на научната степен „доктор на науките“: Томова, Т., (2021). *Българският път в социалната политика*. История за прехода, който не свършва. УИ „Св. Климент Охридски“, С., ISBN 978-954-07-5126-9, с. 320;
- Г/7:** В тази група са посочени общо 8 статии, от които 1 е публикувана в неререферирани научно списания с научно рецензиране (индексирано във вторични научни бази данни) и 7 в редактирани колективни томове (сборници). Всички статии са изцяло авторски и обхващат периода 2011-2021 г.;
- Г/9:** Една самостоятелна студийна разработка на български език (2017 г.), публикувана в колективен том/сборник с научна редакция;
- Д/12:** Спрямо публикациите, с които се участва в конкурса са посочени общо 24 цитирания в монографични издания и колективни томове (22 от тях са през последните 5 г.);
- Д/13:** Посочени са общо 16 цитирания на публикации, направени в неререферирани научни издания, като 10 от тях са през последните 5 години.

Справката за цитиранията може да бъде прецизирана при отбелязването на някои от цитираните трудове. След преподреждане и повторно отчитане на цитиранията в двете групи общият брой точки по група „Д“ надхвърля 2,2 пъти националните изисквания. Това категорично потвърждава извода, че доц. дн Татяна Томова е авторитетен, влиятелен изследовател в областта на публичните и социалните политики.

- Е/14:** Притежава научната степен „доктор на науките“ (доктор на политическите науки) (диплома № СУ 2020-8/15.10.2020; дисертацията е достъпна на адрес - <https://ras.nacid.bg/dissertation-preview/29763>);
- Е/15:** Под нейно научно ръководство успешно са защитили 4-ма докторанти (един от тях е чуждестранен докторант). Темите на дисертациите са в полето на предметната област на конкурса – публични и социални политики.

Към посочените характеристики може да се посочи още:

- Всички публикации са в областта на конкурса – публични и социални политики. Общият брой на публикациите е 12 и обхващат периода от 2008 – 2021 г. Над 80% от обема на научните публикации се пада на монографичните изследвания. Повнимателен ретроспективен преглед на публикациите (всички и в частност, тези с които участва в конкурса) са маркират „българския път“ в развиването на „науката“ за публичните политики у нас – въвеждане на ключови понятия, изясняването на процеса на политиките, правенето, функционирането, прилагането, изпълнението и оценяването на политиките и др.;
- Данните показват, че кандидата значително надхвърля националните изисквания за заемане на академичната длъжност „професор“ – общо с 1,7 пъти, а по отделни критерии от 2 – 3 пъти;
- Всички публикации, с които кандидата участва в конкурса са изцяло и самостоятелни авторски разработки. Видима е нарастващата динамика и академично влияние – $\frac{3}{4}$ от публикациите, с които кандидата участва в конкурса са

в последните 3 години. Жанровата специфика е показателна публикационното позициониране на кандидата. Публикуването на резултатите от научните изследвания в монографии и в научно редактирани колективни томове говори за концентрация на усилията в решаване на значими и важни за научния дебат фундаментални въпроси, за търсенето на задълбочени и обхватни решения в изследваната област. Това подчертава силните страни кандидата като изследовател. Бих определил кандидата като един от създателите (наред с проф. Т. Танев и др.) и най-активни и задълбочени изследователи на „българската школа“ по публични политики у нас.;

- Няма количествени данни за научна видимост – на собствените изследвания или чрез цитиращите произведения. Видно от справката за цитираните научни трудове броят на цитиращите научни публикации е по-голям посочения в количествената справка. Това, както и личните ми наблюдения, ми дават основание да потвърдя, че доц. дн Татяна Томова е изследовател, който е сред инициаторите на „научната програма“ на изследванията за публичните политики у нас.

Обобщение по т.3: Налице е достатъчна по обем, структура, жанрово разнообразие и влияние на научните резултати на кандидата. Приложените документи характеризират кандидата като утвърден академичен изследовател на публичните и социалните политики и на науките за публично управление у нас. Кандидатът в конкурса надхвърля убедително общо и по всички отделни критерии националния праг за заемане на длъжността „професор“.

4. Оценка на учебно-преподавателската дейност

Високата научна експертиза на кандидата в областта на конкурса е определяща за иновативен и успешен академичен опит. Данните показват:

- Доц. Татяна Томова, д.н. е на преподавателска работа в Софийски университет от 1988 г. (договор №6524/23.12.1988) на следните академични длъжности: 11 г. като асистент/старши асистент, 4 г. като главен асистент и 17 г. като доцент. За последните 5 г. (2015-2020 г.) тя има 1168 часа средна годишна аудиторна заетост. Тази заетост е формирана в бакалавърските и магистърски програми на факултета: „Публична администрация“, „Политология“ и „Публичен мениджмънт и политики“;
- Разработила е и чете редица университетски курсове в бакалавърски и магистърски програми. Портфейлът лекционни курсове в Софийски университет включва: Социална политика, Изработване на политики в ЕС, Европейска социална политика, Сравнителни публични политики, Социални политики и политика в областта на здравеопазването, Публични политики и Управление на социални програми;
- Член е на редакционната колегия на списание „Политически изследвания“ (издание на Българската асоциация по политически изследвания) и академичното списание „Публични политики.bg“;
- Ръководи магистърска програма „Публичен мениджмънт и политики“;
- Ръководител е на 4-ма успешно защитили дипломанти (един чуждестранен докторант);
- Член е на Българската асоциация по политически науки.

Обобщение по т.4: Доц. Татяна Томова, д.н. води лекции дисциплини в предметната област на нейните научни изследвания, и на конкурса, което оказва позитивно влияние върху качеството на обучение и в по-широк план за развитието на академичното образование по публични политики у нас. Тя има богат и иновативен опит в лекционно преподаване в тази област.

5. Основни направления и резултати в изследователската дейност

(а) Научно творчество на кандидата, част от която са и представените в конкурса публикации, е в предметната област на публичните и социалните политики, които заемат мястото на конституиращи елементи (сърцевина) на модерното публично управление. От тази гледна точка *публикационният профил на кандидата е ясно различим*. Онази част от него, която отразява неговите научни изследвания, в този конкурс, са естествено продължение на дългогодишно научно дирене и натрупвания. Устойчивостта в изследваната тематика, задълбоченото научно търсене и последователното развитие на възгледите е характерен белег на научното творчество на доц. Томова. Може да се обобщи, че един опит да поставим темите на водещите публикации във „времева линия“ (хронологично) би показал различима траектория на развитието на знанието за публичните политики у нас. Общата насока е следната: първоначалният акцент към изследванията за публичните политики е инструментален, процесно ориентиран и управленски. С други думи, публичните политики са *инструмент* на публичното управление (разглеждано като методи за изработване, участие, оценка и т.н.); публичното управление се реализира *чрез* (рационално управлявани) публични политики. Изследванията в тази област очертават друга базисна рамка, резултат от процес, при който *политиките променят самото публично управление*. Това е същностен процес на трансформация, който засяга архитектурата на публичното и функционирането на самата държава. Разбирането, че функционирането на демократичната държава се вижда през призмата на относително самостоятелни процеси на политики или снопове/мрежи от политики е значимо научно предизвикателство – в теоретичен и още повече в практически и разбора се още по-трудно в реформаторски план. Публичните политики изграждат мостове между политиката и управлението: чрез публичните политики, управлението все повече става политика, а политика – се превръща в конкретно и непосредствено управление. Публичните политики оформят както условията така и резултатите от процеса на публичното управление. Те променят едновременно и двете страни и очертават ново разбиране за свързаността между изпълнението (фокус на администрацията) и резултатите (фокус на политиката). Това означава, че от значение за функционирането на държавата е как се структурират, формулират, изработват, изпълняват, взаимно се проникват или конкурират конкретните политики в процеса на публичното управление. В резултат от това разбиране е и разбирането за новата роля на публичната администрация – от ориентация към прилагането на правила, към инициатор и организатор на политиките.

(б) В този контекст на развитие на възгледите за публичните политики, които чертае творчеството на кандидата, могат да бъдат открити редица други теми, по които се дава отговор. Такива са въпросите: за избора на модел и трансформационния потенциал на социалната политика в рамките на процесите на обществена трансформация; за това, управляеми ли са и управляват ли публичните политики; кои са институционалните двигатели на публичните политики; за разбирането и оценката на справедливостта при прилагането на политиките; за властовата трансформация на политиките; и др. Тези въпроси открояват значими изследователски перспективи и представляват теми за дебат в областта на публичното управление.

(в) **Хабилитационният труд** изследва публичното управление (на България) на базата на фундаментален трансформационен процес. Дисперсията на политическата власт в съвременното общество размества политическите актьори и пренарежда обществената структура и процеси от йерархии в мрежи, в които различни участници обменят влияние, интереси и ресурси за постигане на публичните цели. Основателен изглежда въпросът дали това не отслабва държавите поради привидна или реална несигурност, непредвидимост и неуправляемост на обществения живот и публичните

институции. Фундаменталното решение на това противоречие е конструирането (теоретично и като реформиране на публичното управление) на набор от множество относително самостоятелни процеси на политики, които интегрират трите относително самостоятелни равнища на съвременното политическо управление: политическо представителство (макро-равнище), професионална администрация (мезо-равнище) и участие на гражданите (микро-равнище). Въпросът е как да постигнем по-добра прогнозируемост и управляемост на процеса на политиките? Предлагащото решение е елегантно – доброто управление на процеса на политиките трябва идентифицира и управлява *местата на стеснение (bottlenecks)*, т.е. местата където той може да бъде забавен и дори прекъснат, без адекватни на ситуацията управленски решения.

На фона на краткия обзор за основните направления и резултати от научното творчество на кандидата *споделям изцяло и потвърждавам* направената самооценка на научните новости/приноси и тяхната значимост. Те са значими за науката, обосновани и теоретични валидни научни концепции в областта на публичното управление и административните науки, които разгръщат широк портфейл от практически полезни резултати.

6. Заключение

Представените материали и научни трудове убедително доказват, че кандидатът в конкурса е утвърден академичен авторитет и водещ изследовател в предметното поле на публичните политики у нас.

Заявявам, че в материалите за конкурса липсва плагиатство.

След запознаване със всички материали и научни трудове, и на основата на посочените, в това становище, данни, констатации и оценки за академичните постижения и за значимостта на научните приноси давам **„положителна оценка“** на кандидата **доц. Татяна Трифонова Томова, дн** и препоръчвам на научното жури по този конкурс да **присъди по достойнство академичната длъжност „ПРОФЕСОР“** в научната област 3 „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.3 „Политически науки“ (Публични и социални политики).

10.10.2021 г.
София

Подпис:
доц. д-р Александър Вълков